

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Teknologi er mere end maskiner eller apparater. Det er også den viden eller det håndslag, der er nødvendig for at betjene apparatet, og det er den organisation, som sikrer, at apparatet fungerer.

Det er i de seneste år blevet stadig tydeligere, at ny teknologi på en række områder har afgørende indflydelse på samfundet og på det enkelte menneskes tilværelse, uden at man på forhånd har gjort sig konsekvenserne klar. Væsentlige teknologiske ændringer foregår, uden at der er en politik herfor. Vi havde eksempelvis næppe fået så komplicerede skattelove, hvis EDB-maskinerne ikke var indført. Eller et andet eksempel: detailhandelen med fødevarer ville have set ganske anderledes ud, hvis der ikke var noget, der hed dybfrysere.

Vi skal have den nye teknologi, EDB og dybfrysere, men vi kan bedre udnytte teknologiens fordele og undgå dens ulemper, hvis vi på forhånd gør os dens følger virkninger klar.

Teknologi er altid blevet vurderet, i det mindste af den, der skulle beslutte, om en konkret teknologi skulle tages i anvendelse eller ej. En sådan vurdering er ikke en teknologivurdering, som begrebet bruges her.

Teknologivurdering er en fagligt bredt funderet og interesse-mæssigt alsidig vurdering af en teknologis samlede konsekvenser og muligheder.

Teknologivurdering er blevet nødvendig nu, dels fordi den teknologiske udvikling går så hurtigt, at hverken den enkelte borger eller beslutningstagerne kan overskue, hvad der sker, dels fordi mange nye teknologier får stadig mere omfattende konsekvenser. Men med den rette anvendelse af de nye teknologier er der også mange muligheder for en udvikling mod et bedre samfund. Vi står foran en række vigtige teknologipolitiske beslutninger. Teknologistyrelsen peger i sit forslag til et teknologisk udviklingsprogram (december 1983) på informationsteknologiens centrale rolle for samfundøkonomien, erhvervslivets konkurrenceevne og beskæftigelsen. Bioteknologien og gensplejsning er eksempler på teknologier, som kan få

store samfundsmæssige konsekvenser og rejse helt nye etiske problemer.

For at styrke den demokratiske beslutningsproces på dette område bør der nedsættes et teknologinævn, der er uafhængigt af særinteresser.

Teknologinævnet skal ikke selv foretage teknologivurderinger, men skal igangsætte disse. Nævnets opgave er dels at formidle uvildige helheds-vurderinger til folketinget, dels at iværksætte en alsidig samfundsdebat.

Oprettelsen af teknologinævnet betyder ikke, at andre vurderinger inden for enkeltområder falder væk. Tværtimod er det meget væsentligt, at arbejdet med og diskussioner om teknologiens følger virkninger og muligheder foregår mange steder og på mange niveauer. Teknologinævnet skal inspirere til, at den forskning og undervisning og de undersøgelser, der allerede foregår rundt omkring, fortsættes og styrkes.

Når der – trods det, at der lejlighedsvis foregår teknologivurderinger i anden regie – alligevel er et stort behov for et teknologinævn, så har det to grunde. For det første får man hermed placeret ansvaret for dels til stadighed at følge den teknologiske udvikling på et overordnet niveau, dels at iværksætte vurderinger og debat. For det andet får man med teknologinævnet en uafhængig instans, der dels kan forestå denne vurdering og debat, dels kan være en samlende instans for de øvrige teknologivurderinger, der måtte have interesse for folketinget og for offentligheden.

I 1981 fremsatte det radikale venstre et forslag til lov om et teknologiakademi (Folketingstidende 1980-81, forhandlingerne sp. 5748 og sp. 8351 samt tillæg A sp. 3749) og i 1984 et forslag til lov om et teknologinævn (Folketingstidende 1983-84 (2. samling), forhandlingerne sp. 3650 og sp. 5070 samt tillæg A sp. 3839). Nærværende lovforslag må betragtes som en genfremsættelse i revideret form af disse forslag.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1